

Politik Bilim

Mühendislerin, Mimarların Toplumsal Sorumlulukları...

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

04 Kasım 2011’de “depremde yıkılan binalar ve meslek ahlâkına dâir” yazmıştım; üstüne alınan olmadı. ‘Toplumsal sorumsuzluk’ bir meslek grubu için yakıcı bir sorun hâline geldi; farkında mısınız?

25 Temmuz’da Cumhuriyet’te yayımlanan, gazetenin yazarı, Yüksek Mimar Oktay Ekinci’nin doktoralı bir mimara, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir Topbaş’a; İnşaat Yüksek Mühendisi Arif Merdol’un da bütün mühendislere toplumsal sorumluluklarını hatırlatan yazılarından, ümit ederim ki, bütün mimar ve mühendisler haberdar olmuşlardır.

Öyle meslekler vardır ki, o mesleklerden olanların sırtlarındaki toplumsal sorumluluk başkalarınınkine göre çok daha ağırdır. Mühendislerin, mimarların meslekleri de öyledir. Çünkü onlar, bu gezegen üzerinde insan yaşamını sürdürmeye yarayan bütün üretim araç ve yöntemlerinin tasarımcıdır. Ve yine insan yaşamını sürdürmeye yarayan ya da kolaylaştıran bütün tüketim mallarının, barınak ve korunakların, ulaşım ve haberleşme sistemlerinin de tasarımcıdır. Sözüün kısası bu gezegen üzerindeki uygarlığın maddî temelleri önemli ölçüde de onların yaratıcılıklarına, tasarımlarına dayanır.

Aslında onların yaptıkları, canlı ve cansız doğayı, doğayla bir ve aynı şey olan canlı ve cansız maddeyi işlemektir. İnsanların doğanın güçlerinden yararlanabilmeleri için o güçleri dizginleyebilmenin; maddeye yeniden şekil vererek, onu dönüştürerek insan yararına kullanabilmenin tasarımını yaparlar. Diyeceğim, mühendis ve mimarların uğraş alanlarından geriye doğru giderseniz karşınıza çıkacak olan doğadır. Ve mühendisler, mimarlar, çok yoğun olarak bir de kendi beyinlerini kullanırlar. Çünkü beyin mühendislik, mimarlık yapabilmek için gereksindikleri bilgi ve deneyimlerin hem saklandığı hem de yeniden üretildiği yerdir.

Ama o bilgiyle, deneyimle işlenmiş beyinleri onlara bir yetenek daha kazandırmıştır; gerçek bir mimar ya da mühendisler eğer... Derinlemesine düşünebilme yeteneği... O yeteneğe sahip olan mühendis, mimar yaşadığı topluma egemen olan üretim ilişkilerinin farkındadır. Yaratılmasında kendisinin aslı unsur olarak yer aldığı ekonomik ve toplumsal faydanın ne şekilde paylaşıldığının da farkındadır. Hepsinden önemlisi, kaynak olarak yararlandığı, kullandığı doğanın, dolayısıyla da üzerinde yaşadığı gezegenin tükenebilirliğinin farkındadır. Derinlemesine düşünen beyin bunların farkına varır. Derinlemesine düşünebilen beynin ayırt edici bir özelliği daha vardır: Toplumsal sorumluluk duygusunu da üretir.

Günümüz Türkiye’inde bütün mühendislere, mimarlara bu sorumluluklarının her an hatırlatılmasının gerektiği bir dönemi yaşıyoruz. Doğanın ve insan eliyle doğaya kazandırılmış ender güzelliklerden biri olan tarihsel çevrenin yok edilmesine sorumsuzca göz yumun; göz yummak ne kelime, aslında yok etmenin bütün hukukî şartlarını gözünü kırpmadan hazırlayabilen bir hükümet var işbaşında. Ondan güç alarak, **örneğin**, elektrik üretmek için, yol geçirmek için, yatağına bina yapmak için bu ülkenin neredeyse bütün derelerine saldırılıyor. Bu saldırı mühendisiz olmaz. Saldırılan dereleri yok etme görevi verilen mühendisler var. Saldırının başında da çoğu kez, işadamı kılığında bürünmüş mühendisler var. Saldırıya zemin hazırlayan bürokrasinin mühendisleri var. O mühendislerin hepsinin sorumluluğu var; sorumlulukları hem de çok ağır...

Yok ettiğiniz / yok edeceğiniz dereleri bir daha üretemezsiniz. Ama elde edeceğiniz enerji, yapacağınız yol, inşa edeceğiniz bina için başka seçenekler üretmek mümkün... Sizin yeniden

üretmeyeceğiniz o dereler gün geliyor kendilerini yeniden üretiyorlar; ama yaptığınız yolları, binaları, önlerine çıkan her şeyi yok ederek... Ne yazık ki, yataklarını bütünüyle bozduğunuz için sonra yeniden gözden kayboluyorlar. Bana ekmek parasından söz etmeyin. Bir ülkeyi yok etmek pahasına kazandığınız ekmek parasına lânet okutturuyorsunuz; farkında değil misiniz?

CBT. 17 Ağustos 2012